

jenno.
djenné



Ester

BIBLICKÝM TEXTEM PROVÁZÍ
JANA ŠRÁMKOVÁ

Biblický text je převzat z *Bible, překladu 21. století*

© 2009—2021 BIBLION

www.bible21.cz

edice dennodenně

svazek 1

Ester: Biblickým textem provází Jana Šrámková

Biblical text: *Bible21* © Alexandr Flek et al., 2009—2021

Commentary © Jana Šrámková, 2021

Cover & Illustrations © Cristo del Risco, 2021

© BIBLION 2021

ISBN 978-80-87282-71-7

Obálka knihy je vyrobena z ekologicky šetrného kartonu Mohawk Via Felt s certifikací Rainforest Alliance Program pro FSC® RA-COC-000668. Obsahuje minimálně 30 % recyklované celulózy zpracované bez použití chlóru (ECF, PCF). Při výrobě byla použita výhradně energie z větrných elektráren. Více informací na mohawkconnects.com.



Předmluva ALEXANDR FLEK	14—15	Klapka: Hostina u Ester podruhé! ESTER 7:1—10	48—49
Mramor, perleť, porfyr aneb Držte si klobouky ESTER 1:1—9	18—19	Padoucha na kůl, nikoli politiku na hřebík ESTER 8:1—8	50—51
Fraška à la Molière ESTER 1:10—22	20—21	V královských barvách a s bujarým veselím ESTER 8:9—17	54—55
Nic nového pod sluncem. Nejkratší text ESTER 2:1—4	22—23	Jen si tak trochu zabít ESTER 9:1—10	56—57
Mordechaj a Hadasa, nepravděpodobní hrdinové ESTER 2:5—14	24—25	Ester válečnice, hody, veselice ESTER 9:11—19	58—59
Na Vánoce Popelku, na Purim Ester ESTER 2:15—18	26—27	Žal v radost a smutek ve svátek! ESTER 9:20—28	60—61
Po pohádce pletichy. A bude hůř! ESTER 2:19—23	30—31	Závěrečné titulky aneb Všechno je jinak ESTER 9:29—10:3	62—63
Čistokrevný záporák ESTER 3:1—6	32—33		
Jak se dělá genocida ESTER 3:7—15	34—35		
Síla ztráty límečku ESTER 4:1—8	36—37		
Ester versus dějiny ESTER 4:9—17	38—39		
Třetího dne aneb Šahrazád ESTER 5:1—8	42—43		
Malý vzteklý mužík: obrazy ze života ESTER 5:9—14	44—45		
Dobře časovaná groteska čili Začátek konce ESTER 6:1—14	46—47		

Jak je důležité mít Filipa. Nebo třeba Janu.

Pamatuju si to jako dnes. Držím v ruce čerstvý výtisk jedné naší biblické publikace, mhouřím oči, ostřím, natahuju ruku, jdu blíž ke světlu... ale všechno marné. Místo radosti ze čtení ve mně roste zklamání, ba přímo frustrace. Nedá se to číst! Musíme to reklamovat v tiskárně, volám našemu technickému redaktorovi. Proč, ptá se udivený kolega Luboš ve sluchátku. Vždyť je to nanic, odpovídám, tisk je rozmazaný, tahy písmen moc tenké, nedali tam asi dost barvy nebo co. Jenže ze sluchátka se ozve smích: Kolik ti je, Sašo? — Pětačtyřicet, proč? — Protože tisk je perfektní, směje se Luboš. Akorát ty potřebuješ brejle!

Nemohl jsem tomu uvěřit, ale měl pravdu. Text byl v pořádku, závada byla „na mém přijímači“. S brýlemi to najednou šlo číst krásně. Vlastně to bylo podobné, jako když jsem kdysi v mládí otevřel Bibli poprvé. Písmenka jsem sice viděl jasně, ale dojem byl stejný: Nedá se to číst! Ezau, Ezechiel, Ezechiáš, Ezdráš, Eliáš, Eliáš. Epištola, parali-pomenon, farizej, saducej. Závďavek, úradek, letnice, přesnice. Prvotiny, obětiny, ospravedlnění, posvěcení, pomazání, blahoslavenství. Haleluja, maranatha, séla, amen, amen! No to snad ne, říkal jsem si. Mou zvědavost vystřídalo zklamání. Co na tom ti lidi vidí? Tohle má být ta úžasná Kniha knih?

Naštěstí tu byl někdo, kdo ji tehdy začal číst se mnou. Pomohl mi v textu uvidět kontext, příběh, linku, zápletku, rozuzlení, pointu.

A hlavně — hlavního hrdinu. Změnilo mi to život. Litera oživila, ze stránek dechl Duch — a Bibli už jsem nikdy neodložil. Z „tvrdé řeči“ se mi stala „slova věčného života“. Vlastně přesně o tom vypráví i jeden známý biblický příběh. Jistý etiopský dvořan se vracel z návštěvy Jeruzaléma, kde zřejmě jako vzácná návštěva dostal vzácný dar: svitek proroka Izaiáše. Hned cestou začal číst — ale nechápal vůbec nic. Naštěstí se na scéně objevil zkušený čtenář Filip. „Rozumíš-liž, co čteš?“ ptá se ho (v nádherném kralickém překladu). A Etiopan odpovídá za nás všechny: „Kterakž bych mohl rozumět, leč by mi kdo vyložil?“ Načež Filip přisedne, začne číst s ním, a Etiopan náhle rozumí, vidí, věří — a odjíždí domů „cestou svou, raduje se“.

Jak málo někdy stačí. Jen aby někdo šel kousek cesty s námi. Aby nám půjčil brýle. Rozostřený, nesrozumitelný, cizí a vzdálený text, někdy bizarní, někdy irelevantní, někdy i hrůzu nahánějící, se náhle vyjasní, vyloupne, vystoupí ze stránek a Slovo se stane tělem: osloví nás, zasáhne, inspiruje, promění. Možná i nadzvedne, udiví, anebo uzdraví. Proto je tak důležité mít Filipa. Nebo, jako v tomto svazku, kterým otvíráme edici Dennodenně, mít Janu. Dovolte jí, ať si k vám přisedne, a ve dvaceti denních porcích nahlédněte do starodávné biblické knihy Ester spolu s ní. Věřím, že stejně jako já budete překvapeni, jak dobře se čte s brýlemi!

Ostrý zrak a otevřenou mysl přeje za celý Bibliion

Alexandr Flek

Mramor, perleť, porfyr aneb Držte si klobouky

Stalo se to za dnů krále Xerxe, toho Xerxe, jenž kraloval nad sto sedmadvaceti provinciemi od Indie až po Habeš. Xerxes toho času trůnil v královském sídelním paláci v Súsách. Tehdy, třetího roku své vlády, uspořádal slavnost pro všechny své velmože a dvořany, mocné Peršany a Médy jakož i přítomné hodnostáře a představitele provincií. Po dlouhých sto osmdesát dnů vystavoval na odiv bohatství a slávu své říše, přepych a nádheru svého majestátu.

Na závěr král vystrojil sedmidenní hostinu na nádvoří královské zámecké zahrady a pozval všechny vznešené i prosté, co jich jen bylo v královském sídle v Súsách. Toho plátna bílého a modrého, na stříbrných tyčích šňůrami z kmentu a purpuru vázaného, těch sloupů z bělostného mramoru, těch lůžek zlatých i stříbrných na dláždění z porfyru, bělostného mramoru i perleti a drahých kamenů! Královské víno teklo královsky štědře do zlatých číší, jedna číše za druhou a každá jiná. Dle nařízení se pilo bez omezení; král nařídil všem dvorním služebníkům, ať každého obsluhují, co hrdlo ráčí.

Královna Vašti zatím v Xerxově královském paláci uspořádala hostinu pro ženy.

Kdysi dávno se mezi učenci vedly spory, zda má kniha Ester do kánonu Starého zákona opravdu patřit. Vypráví vůbec o Hospodinu, když ho ani jedinkrát nezmiňuje? Dneska už ale zařazení tohoto opulentního orientálního příběhu do Bible nezpochybnujeme. Je totiž napínavým svědectvím o Boží prozřetelnosti a taky o osobní zodpovědnosti každého věřícího. Je knihou o tom, jak důležité je prožívat své civilní životy, své tady a teď, s otevřenými očima a citlivým srdcem. A jak je každý život na každém místě součástí přediva podivuhodného příběhu podivuhodného Boha.

Řekla jsem „civilní životy“? To je ovšem poněkud podhodnocení situace. Slovem civilní bychom asi obraz z dnešního čtení nenazvali. Tenhle začátek textu slouží jako efektní stroj času, který nás silou obrazu přenáší o dva a půl tisíce let zpátky na dvůr krále Xerxe (v jiných překladech Achašvéroše). Nejspíš si ho pamatujete z dějepisu z řecko-perských válek, vládl v letech 486–465 př. n. l. Dlouhý a podrobný popis súských slavností ukazuje, že k pochopení následujícího příběhu bude zásadní vědět, v jakém se odehrává kontextu. Nepůjde o žádnou provinční povídačku! Jsme v samém srdci světové říše, v místě opojného bohatství, krásy a moci. Všechno je tu veliké, všechno je nekonečné a nedozírné. Každý tvar, materiál i každá barva jsou ušlechtilé. Snese popis téhle hostiny srovnání s jiným biblickým textem než s popisem nebeského Jeruzaléma? Hojnost, přepych, luxus. Místo, kde se tvoří dějiny. Scéna je hotová — příběh může začít.

(Pro ty, kdo neradi pohádky a na každé opojné dokonalosti rádi hledají drobný osten, připomínám: celý tenhle přenádherný neomezený nášup pro celé Súsy se týká — poznámka v poslední větičce — pouze mužů. O ženách víme tolik: byly vedle.)

Pěkný den!

Fraška à la Molière

Sedmého dne si král Xerxes, rozjařen vínem, zavolal Mehumana, Bizta, Charbona, Bigta, Abagta, Zetara a Karkasa. Těmto sedmi eunuchům, kteří ho obsluhovali, nařídil, ať před něj přivedou královnu Vašti v královské koruně, aby lidu i velmožům předvedl její krásu. A že to byla krasavice! Když jí ale eunuchové vyřídili královský rozkaz, královna Vašti přijít odmítla.

Král se rozlítlil, že hněvem jen hořel. Poradil se však s mudrci známými postupů (královské záležitosti se totiž řešily se všemi znalci práv a řádů; nejbliže mu byli Karšena, Šetar, Admata, Taršiš, Meres, Marsena a Memuchan – sedm perských a médských velmožů, kteří měli přístup k samému králi a zaujímalí přední místa v říši): „Jak se má podle práva naložit s královnou Vašti za to, že neuposlechla Xerxův královský rozkaz, když za ní poslal eunuchy?“

Slova se před králem a velmoži ujal Memuchan: „Královna Vašti se neprovinila jen proti králi, ale i proti všem velmožům a všem národům ve všech provinciích krále Xerxe. Když se ta zpráva o královně donese všem ženám, přestanou si vážit svých manželů! Budou říkat: ‚Král Xerxes poslal pro královnu Vašti, a nepřišla!‘ Ještě dnes se manželky perských a médských velmožů doslechnou zprávu o královně a začnou všem královským velmožům odmlouvat! Jako by nebylo dost nevážnosti a hádek! Nechtě král ráčí vydat královské slovo, jež bude zapsáno mezi práva perská a médská jako nepomíjivé, a sice že Vašti už nesmí přijít před krále Xerxe. Král si pak bude moci vybrat za královnu jinou, lepší. A nechtě král vydá výnos, který bude rozhlášen po celé jeho veliké říši: Všechny manželky ať ctí své manžely, vznešené i prosté!“

Ta rada se králi i velmožům líbila. Král se zařídil podle Memuchanovy rady a rozeslal listy do všech říšských provincií. Do každé jedné provincie vzkázal jejich vlastním písmem, každému národu jejich jazykem: „Každý muž ať je doma pánem a ať se mluví jeho jazykem!“

Ó mocný a pohádkově bohatý králi Xerxe, tolik chybných rozhodnutí a selhání v jednom denním čtení!

Chtít se pochlubit krásnou manželkou ještě není nic špatného, jakkoli uvádět ji do společnosti mužů, kteří už týden v kuse pijí, nezní příliš ohleduplně. Skutečně selhání v partnerské roli ale přichází vzápětí. Ač neznáme důvod, proč Vašti krále neposlechla, pouhý rozmar nebo „migréna“ to zřejmě nebyly. Musela si být vědomá možných následků svého chování. Copak neznala svého muže a poměry na dvoře? Xerxes je ale tak zaslepen vlastní zraněnou ješitností, že ho nenapadne uvažovat nad druhým člověkem. Neptá se po důvodech, nezajímá ho kontext, ani nemávne velkoryse rukou. Vlastní hrdost je mu vysoko nad vztah. Místo vzájemné komunikace rovnou řeší situaci s právníky.

Další selhání spadá do sféry královské role. Xerxes se obklopil rádci, kteří vynikají především schopností vytušit, co chce král slyšet. Nejde jim o právo a spravedlnost, snaží se králi lichotit, jít mu na ruku a získat výhodnou přízeň. Podaří se jim to i tentokrát. A tak perský velkokrál vydá v afektu, v opilosti a zaslepený pomyšlením na *jinou, lepší* ženu výnos o nezpochybnitelné autoritě mužů v rodině.

Kéž bychom dokázali jednat s druhými milosrdně, se zájmem a pochopením a nikdy z pozice síly. Kéž bychom odvážně hledali pravdu raději než lichotky.